

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA OBRONY NARODOWEJ**

z dnia 2009 r.

**w sprawie dokonywania badań żołnierzy na zawartość w ich organizmach alkoholu,
środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych**

Na podstawie art. 63b ust. 9 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie określa rodzaje, zakres i sposób dokonywania badań żołnierzy na zawartość w ich organizmach alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych.

§ 2. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

- 1) badaniach - należy przez to rozumieć badania oraz zabiegi konieczne do ustalenia zawartości alkoholu lub środka odurzającego, substancji psychotropowej lub środka zastępczego w organizmie żołnierza;
- 2) organie - należy przez to rozumieć przełożonego dyscyplinarnego lub żołnierza wojskowego organu porządkowego wydających polecenie, zlecających przeprowadzenie badania albo poddających badaniu samodzielnie na warunkach określonych w ustawie i w rozporządzeniu;
- 3) żołnierzu - należy przez to rozumieć wyłącznie żołnierzy czynnej służby wojskowej, o których mowa w ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, zwanej dalej ustawą.

Rozdział 2

Rodzaje i zakres badań

§ 3. Badania, o których mowa w § 2 pkt 1 mogą obejmować:

- 1) badanie wydychanego powietrza;
- 2) badanie śliny;
- 3) badanie krwi;
- 4) badanie moczu;
- 5) badanie wydzielin organizmu.

---

¹ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 277, poz. 2742, z 2005 r. Nr 180, poz. 1496, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 220, poz. 1600, z 2007 r. Nr 107, poz. 732 i Nr 176, poz. 1242, z 2008 r. Nr 171, poz. 1056, Nr 180, poz. 1109, Nr 206, poz. 1288, Nr 208, poz. 1308 i Nr 223, poz. 1458 oraz z 2009 r. Nr 22, poz. 120.

§ 4. 1. Badanie wydychanego powietrza przeprowadza się w sposób nieinwazyjny, za pomocą probierza trzeźwości przez przedmuchiwanie go przez żołnierza poddanego badaniu.

2. Badanie wydychanego powietrza powinno być przeprowadzone w miarę możliwości przed innymi badaniami na zawartość alkoholu w organizmie.

§ 5. 1. Badanie śliny polega na nieinwazyjnym pobraniu, bez dodawania jakichkolwiek substancji, próbek śliny i ich umieszczeniu w urządzeniu do oznaczania metodą immunologiczną alkoholu, środka odurzającego, substancji psychotropowej lub środka zastępczego, zgodnie z instrukcją obsługi tego urządzenia.

2. Badanie śliny powinno być przeprowadzone w miarę możliwości przed innymi badaniami na zawartość środka odurzającego, substancji psychotropowej lub środka zastępczego w organizmie.

§ 6. 1. Badanie krwi polega na przeprowadzeniu analizy laboratoryjnej krwi, pobranej z żyły badanego żołnierza, metodą chromatografii gazowej połączonej ze spektrometrią masową lub inną metodą instrumentalną, w tym: wysokosprawną chromatografią cieczową, wysokosprawną chromatografią cieczową połączoną ze spektrometrią masową, lub metodą enzymatyczną albo mikrometodą Widmarka, a także inną metodą, zgodną z aktualną wiedzą medyczną.

2. Krew na badanie pobiera się w ilości około 5 cm³ z zachowaniem następujących warunków:

- 1) do pobrania krwi powinien być używany sprzęt jednorazowego użytku;
- 2) do pojemnika, do którego pobiera się krew, nie wolno dodawać jakichkolwiek substancji;
- 3) do pobrania krwi używa się pojemnika jednorazowego użytku uniemożliwiającego zamianę, rozcieńczenie lub dodanie do niego innych substancji, po jego zamknięciu;
- 4) do dezynfekcji skóry należy używać jedynie środki odkażające, niezawierające alkoholu.

3. W pobranej krwi oznacza się zawartość alkoholu oraz innych środków lub substancji powodujących stan co najmniej po użyciu alkoholu, pod wpływem środka odurzającego, substancji psychotropowej lub środka zastępczego.

§ 7. 1. Badanie moczu polega na analizie moczu osoby poddanej badaniu metodami wymienionymi przy badaniu krwi, o których mowa w § 6 ust. 1.

2. Mocz na badanie nielaboratoryjne pobiera się do jednego pojemnika, w ilości, co najmniej 5 cm³ z zachowaniem następujących warunków:

- 1) do pobrania moczu używa się pojemnika jednorazowego użytku;
- 2) do pojemnika, do którego pobiera się mocz, nie wolno dodawać jakichkolwiek substancji.

3. Mocz na badanie laboratoryjne pobiera się do dwóch pojemników w ilości, co najmniej po 5 cm³ z zachowaniem następujących warunków:

- 1) do pobrania moczu używa się pojemnika jednorazowego użytku, uniemożliwiającego zamianę, rozcieńczenie lub dodanie do niego innych substancji po jego zamknięciu;
- 2) do pojemnika, do którego pobiera się mocz, nie wolno dodawać jakichkolwiek substancji.

4. W pobranym moczu oznacza się zawartość alkoholu oraz innych środków lub substancji powodujących stan co najmniej po użyciu alkoholu, pod wpływem środka odurzającego, substancji psychotropowej lub środka zastępczego.

5. Badanie moczu na obecność środka odurzającego, substancji psychotropowej lub środka zastępczego polega na wykonaniu odpowiedniego testu do wykrywania tych substancji.

§ 8. Badanie wydzielin organizmu, a w szczególności potu, polega na nieinwazyjnym pobraniu do analizy wydzielin organizmu, która ma na celu określenie obecności środków lub substancji powodujących stan co najmniej po użyciu alkoholu, pod wpływem środka odurzającego, substancji psychotropowej lub środka zastępczego.

Rozdział 3

Sposób dokonywania badań

§ 9. 1. O liczbie i rodzaju badań, koniecznych do przeprowadzenia, decyduje organ.

2. W razie powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że pobranie krwi może spowodować zagrożenie życia lub zdrowia, zgody na dokonanie tego zabiegu udziela lekarz.

3. Przeprowadzenie jednego z badań wymienionych w rozporządzeniu, nie wyklucza przeprowadzenia badań innego rodzaju określonych w rozporządzeniu.

§ 10. 1. Polecenie (zlecenie) przeprowadzenia badania podlega natychmiastowemu wykonaniu.

2. Jeżeli przeprowadzenie badania nie jest możliwe organ zamieszcza stosowną adnotację o tym fakcie w protokole, o którym mowa w § 13 ust. 5, oraz przeprowadza lub zleca przeprowadzenie innych dowodów na okoliczność istnienia uzasadnionego podejrzenia, że zaistniały przesłanki do przeprowadzenia badań.

3. Wzór wyciągu z rozkazu dziennego, stwierdzającego potrzebę przeprowadzenia badania wraz z pouczeniem badanego żołnierza, stanowi załącznik nr 1 do rozporządzenia.

§ 11. 1. Żołnierza, który poddał się badaniu poucza się o prawie do złożenia zażalenia.

2. Zażalenie, o którym mowa w ust. 1, rozpatruje bezpośredni przełożony organu, w terminie czternastu dni od dnia doręczenia tego zażalenia.

3. Przed rozstrzygnięciem zażalenia, można wysłuchać żołnierza, którego ma dotyczyć rozstrzygnięcie.

4. Zażalenie złożone po terminie lub przez osobę nieuprawnioną, nie podlega rozpatrzeniu.

§ 12. 1. Badania o charakterze nieinwazyjnym, niezakańczone badaniami laboratoryjnymi może prowadzić osobiście organ lub inna osoba, której zlecono przeprowadzenie badania, jeżeli jest przeszkolona do jego przeprowadzenia.

2. Badania, które na jakimkolwiek etapie ich przeprowadzania mają charakter laboratoryjny mogą być dokonywane wyłącznie przez uprawniony do tego personel służby zdrowia.

3. Do pobrania krwi do badań uprawniony jest lekarz lub, na jego zlecenie, inny uprawniony personel służby zdrowia.

4. Pobrany do badań materiał zostaje niezwłocznie przekazany do najbliższego koncesjonowanego laboratorium.

5. Z badań, o których mowa w:

1) ust. 1 lub braku możliwości ich przeprowadzenia sporządza się protokół, którego wzór określa załącznik nr 2 do rozporządzenia;

2) ust. 2 i 3 lub braku możliwości ich przeprowadzenia sporządza się protokół, którego wzór określa załącznik nr 3 do rozporządzenia.

6. Protokoły, o których mowa w ust. 5, zawierające wyniki badania, przekazuje się niezwłocznie organowi zarządzającemu badanie.

§ 13. Urządzenia i materiały używane do badania powinny posiadać ważne świadectwo dopuszczenia do użytku wydane przez uprawnioną do tego instytucję.

§ 14. 1. Dokumentację dotyczącą przeprowadzenia badania, stanowią w szczególności:

- 1) wyciąg z rozkazu dziennego, w którym stwierdzono potrzebę przeprowadzenia badania wraz z pouczeniem badanego żołnierza;
- 2) protokoły z badań lub braku możliwości ich przeprowadzenia;

2. Dokumentację, o której mowa w ust. 1, przechowuje się w kancelarii jawnej jednostki wojskowej żołnierza przez okres jednego roku od dnia zakończenia czynnej służby wojskowej przez żołnierza i podlega ona brakowaniu na zasadach określonych w zarządzeniu 3/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 2 lutego 2005 r. w sprawie zasad i trybu postępowania z materiałami archiwalnymi i inną dokumentacją w resorcie obrony narodowej (Dz. Urz. MON Nr 2, poz. 4).

3. Jeżeli wyniki przeprowadzonych badań mogą stanowić dowód w postępowaniu dyscyplinarnym, w sprawie o wykroczenie, przestępstwo lub innym, związanym z ponoszeniem odpowiedzialności przez żołnierza, dokumentację, o której mowa w ust. 1, przekazuje się niezwłocznie organowi uprawnionemu do prowadzenia tego postępowania.

4. W przypadku przekazania dokumentacji dotyczącej przeprowadzenia badania organowi, o którym mowa w ust. 3, w kancelarii jawnej pozostawia się odpisy tej dokumentacji.

§ 15. 1. Oznaczanie obecności i zawartości w materiale pobranym do badań laboratoryjnych alkoholu lub środka odurzającego, substancji psychotropowej lub środka zastępczego wykonują:

- 1) policyjne laboratoria kryminalistyczne;
- 2) laboratoria (pracownie, zakłady) analityczne;
- 3) zakłady medycyny sądowej i właściwe zakłady akademii medycznych lub inne jednostki - na podstawie umowy zawartej z organami ścigania, wymiaru sprawiedliwości lub dowódcą jednostki wojskowej.

2. Dostarczenie krwi i moczu do laboratorium zapewnia dokonujący pobrania materiału do badania.

3. Naczynia zawierające krew lub mocz do badania oznacza się w sposób zapewniający ustalenie tożsamości żołnierza, od którego zostały pobrane, a także uniemożliwiający zmianę ich zawartości przed dokonaniem badania.

4. Do czasu rozpoczęcia badań laboratoryjnych pobrane krew i mocz należy przechowywać w temperaturze od 0 °C do 6°C.

§ 16. W razie, gdy kontakt z badanym żołnierzem jest niemożliwy lub utrudniony, czynności określone w rozporządzeniu wykonuje się po ustaniu przyczyny zakłócającej jego świadomość, chyba że ich wykonanie byłoby bezzasadne.

Rozdział 4

Przepisy szczególne

§ 17. 1. W czasie wojny oraz pełnienia służby wojskowej po ogłoszeniu mobilizacji, stanów nadzwyczajnych, a także podczas wykonywania zadań służbowych w strefie działań wojennych oraz w przypadku użycia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami

państwa, a także udziału w akcjach humanitarnych, poszukiwawczych lub ratowniczych można odstąpić od wykonywania tych czynności związanych z badaniami i sporządzania dokumentów z nimi związanych, których wykonanie lub sporządzenie w tych warunkach i okolicznościach jest niemożliwe lub szczególnie utrudnione.

2. Po ustaniu warunków i okoliczności, o których mowa w ust. 1, można wykonać niezbędne czynności lub uzupełnić dokumentację.

3. W warunkach określonych w ust. 1, w przypadku konieczności przeprowadzenia badań można korzystać z pomocy żandarmerii lub wojskowych organów porządkowych państw sojuszniczych oraz ich infrastruktury i wyposażenia.

4. Przepisy tego rozdziału stosuje się odpowiednio do załóg jednostek pływających oraz statków powietrznych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej znajdujących się czasowo w warunkach, o których mowa w ust. 1, albo wykonujących doraźne zadania poza granicami państwa w innych warunkach.

Rozdział 5

Przepisy końcowe

§ 18. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MINISTER OBRONY NARODOWEJ

w porozumieniu

MINISTER ZDROWIA

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia w sprawie dokonywania badań żołnierzy na zawartość w ich organizmach alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 63b ust. 9 znowelizowanej ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416, z późn. zm.) zwanej dalej ustawą.

Projektowany akt wykonawczy reguluje rodzaje, zakres i sposób dokonywania badań na zawartość alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych, mając na względzie zachowanie wskazań wiedzy lekarskiej przy ich przeprowadzaniu. Uwzględnia jednocześnie sposób dokumentowania tych badań tak, aby zapewniało ono ochronę danych osobowych żołnierzy.

Obecne uregulowania prawne pozwalają na przeprowadzanie badań w sytuacji podejrzenia o popełnienie przestępstwa lub wykroczenia (art. 47 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.), a podejmować decyzje w tym zakresie może w ramach sił zbrojnych wyłącznie Żandarmeria Wojskowa. Natomiast inną sytuacją uzasadniającą przeprowadzenie badań stanu zawartości alkoholu w organizmie żołnierza jest decyzją przełożonego dyscyplinarnego, wojskowego organu porządkowego lub Żandarmerii Wojskowej o osadzeniu nietrzeźwego żołnierza w izbie zatrzymań, o czym mowa w art. 38 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz. U. z 2002 r. Nr 42, poz. 370 z późn. zm.). Podstawą prawną tych badań jest rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 6 maja 1983 r. w sprawie warunków i sposobu dokonywania badań na zawartość alkoholu w organizmie (Dz. U. Nr 25, poz. 117), nieuwzględniające specyficznych warunków sił zbrojnych, potrzeb związanych z przeciwdziałaniem nie tylko naruszeniom zasady trzeźwości w służbie, ale również użyciu narkotyków, co wynika z tego, iż przedmiotowe rozporządzenie mogło być wydane jedynie na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Dlatego też, na podstawie dodanego w ustawie o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej art. 63b, umożliwiono dokonywanie badań nie tylko na zawartość alkoholu w organizmie, lecz także obecność lub zawartość środka odurzającego, substancji psychotropowej lub środka zastępczego. Ponadto, znacznie poszerzono katalog przypadków, w związku z wystąpieniem, których przedmiotowe badania, będą mogły być inicjowane:

- 1) w sytuacjach zagrażających życiu lub zdrowiu żołnierza lub innych osób;
- 2) w celu zapobieżenia popełnienia przestępstwa, wykroczenia lub przewinienia dyscyplinarnego;
- 3) w celu niedopuszczenia do wykonywania obowiązków służbowych w razie uzasadnionego podejrzenia, że żołnierz znajduje się pod wpływem alkoholu, środka odurzającego, substancji psychotropowej lub środka zastępczego;
- 4) w celu osadzenia nietrzeźwego żołnierza w izbie zatrzymań.

Istotnym jest, iż na podstawie tego rozporządzenia badaniom na zawartość w organizmie alkoholu lub narkotyków mogą być poddani wyłącznie żołnierze w czynnej służbie wojskowej z art. 59 ustawy o powszechnym obowiązku obrony, tj.

- 1) odbywający:
  - a) zasadniczą służbę wojskową,
  - b) nadterminową zasadniczą służbę wojskową,
  - c) przeszkolenie wojskowe,
  - d) ćwiczenia wojskowe,

- e) okresową służbę wojskową;
2) pełniący służbę wojskową w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny.

Przedmiotowy projekt składa się z rozdziałów, ściśle odpowiadających upoważnieniu zawartemu w art. 63b ust. 9 ustawy, z uwzględnieniem zasad redagowania tekstów aktów normatywnych, uwzględniających przepisy ogólne oraz przepisy przejściowe i końcowe.

Projekt rozporządzenia został umieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronach internetowych Ministerstwa Obrony Narodowej, stosownie do postanowień art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414).

Ocena Skutków Regulacji (OSR)

1) Podmioty, na które oddziałuje regulacja

Rozporządzenie dotyczy w szczególności położonych dyscyplinarnych, wojskowych organów porządkowych oraz personelu medycznego upoważnionego do przeprowadzania badań, a także żołnierzy, względem których będą stosowane dyscyplinarne środki zapobiegawcze.

2) Konsultacje społeczne

Zakres przedmiotowy rozporządzenia nie wskazuje na potrzebę przeprowadzenia konsultacji społecznych.

3) Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Ze względu na znaczne zmniejszanie się liczby żołnierzy niezawodowych w czynnej służbie wojskowej oraz niskie koszty tzw. badań nielaboratoryjnych wejście w życie przedmiotowego rozporządzenia nie spowoduje zwiększenia wydatków z budżetu resortu obrony narodowej przeznaczanych dotychczas na ten cel. Należy liczyć, iż liczba badań zarówno laboratoryjnych, jak i nielaboratoryjnych, a co za tym i koszty tych badań, powinny w związku sukcesywnym i wielokrotnym zmniejszeniem liczby żołnierzy niezawodowych obejmowanych tymi badaniami, zdecydowanie się zmniejszyć. Jednakże precyzyjne określenie o ile procent lub o jakie wartości kwotowe zmniejszą się koszty wyżej wymienionych badań nie jest możliwe.

4) Wpływ regulacji na rynek pracy

Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na rynek pracy.

5) Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

6) Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny

Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

7) Zgodność regulacji w prawem Unii Europejskiej

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

*Za zgodność pod względem
prawnym i redakcyjnym*